

Poruka predsjednika SOIH-a Međunarodni dan osoba s invaliditetom

Protekle dvije godine svjedočimo još neravnopravnijem položaju osoba s invaliditetom u društvu. Naime, COVID-19 ogolio je prepreke i nejednakosti s kojima se suočava preko pola milijuna osoba s invaliditetom u RH. Osobe s invaliditetom pogođene su nepovoljnim zdravstvenim, društvenim i gospodarskim učincima pandemije koja pojačava nejednakosti i proizvodi nove prijetnje.

Inkluzivni odgovor na COVID-19 i oporavak od pandemije traži vodstvo samih osoba s invaliditetom, stvaranje partnerstva, borbu protiv nepravde i diskriminacije, pristup novim tehnologijama i jačanje institucija kako bi se stvorio inkluzivniji, pristupačniji i održiviji svijet nakon COVID-19. Upravo na to se odnosi i ovogodišnja tema Međunarodnog dana osoba s invaliditetom **“Vođenje i sudjelovanje osoba s invaliditetom prema inkluzivnom, dostupnom i održivom svijetu nakon COVID-19”**, a koja je u skladu s paradigmom osoba s invaliditetom **“Ništa o nama, bez nas!”** i ukazuje na potrebu da se osobe s invaliditetom uključe u sve razgovore, partnerstva, oblike suradnje i razvoj politika. Također, inkluzija je glavni prioritet i Programa održivog razvoja do 2030. u kojemu se naglašava ne samo obveza da nitko ne bude izostavljen već i dogovor da se dopre najprije do onih u najvećoj potrebi.

Stvaranju budućnosti u kojoj su svi uključeni zasigurno će doprinijeti i nova strategija - Unija ravnopravnosti: Strategija o pravima osoba s invaliditetom za razdoblje 2021.–2030. u kojoj se ističe nužnost poštivanja i provođenja načela Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i Programa održivog razvoja do 2030. te reforme javnih politika na globalnoj razini kako bi one postale uključivije i kako bi osigurale da prava svih osoba, a posebno prava osoba s invaliditetom,

ostanu temelj odgovora na pandemiju bolesti COVID-19 i globalnog oporavka.

Primjena novog Nacionalnog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2021. do 2027. godine koji je u procesu donošenja pruža smjernice za usklađivanje politika djelovanja vezanih uz zaštitu prava osoba s invaliditetom u raznim područjima života i djelovanja te pripadajućeg Akcijskog plana izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2021. do 2024. godine doprinijet će stvaranju inkluzivnije zajednice.

U iščekivanju smo pozitivnih promjena koje će osobama s invaliditetom donijeti i za 2023. godinu najavljeni Zakon o inkluzivnom dodatku i Zakon o osobnim pomagačima na kojima je pokret osoba s invaliditetom inzistirao prethodnih godina. Oba zakona pridonijet će značajnom unapređenju položaja osoba s invaliditetom

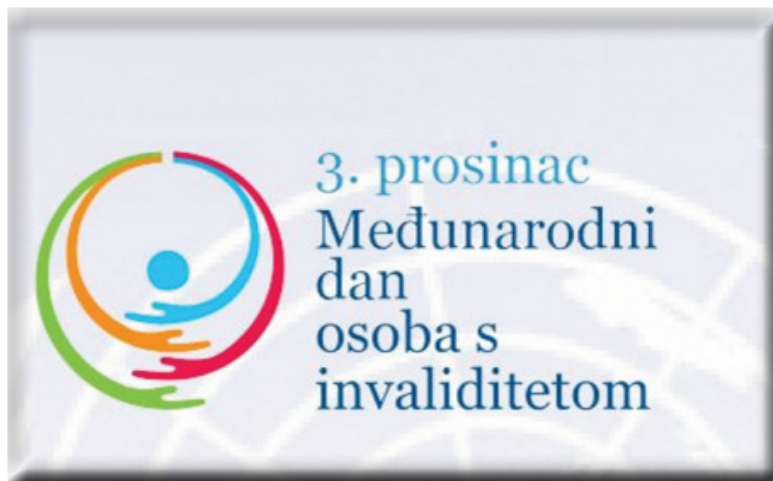
Međunarodni dan osoba s invaliditetom prilika je da se ukaže na teškoće u svakodnevnom životu osoba s invaliditetom, ali i da se podsjetimo kako su osobe s invaliditetom i njihovi predstavnici bili i ostali pokretači promjena politika invaliditeta diljem svijeta. Stoga ovu godinu završavamo jedinstvenim stavom pokreta osoba s invaliditetom vezanim za najavljene izmjene Zakona o socijalnoj skrbi koje će, bude li usvojen, nepravedno zakinuti osobe s invaliditetom, doprinijeti daljnjem porastu njihova siromaštva te izolaciji, marginalizaciji i isključivanju iz društva i tržišta rada.

Potrebni su nam svi, uključujući osobe s invaliditetom, na brodu kako bismo postigli ciljeve održivog razvoja. Diljem svijeta osobe s invaliditetom i njihove reprezentativne organizacije poduzimaju akciju kako bi realizirali poziv: „Ništa o nama, bez nas“.

Na ovaj Međunarodni dan osoba s invaliditetom pozivamo Vladu, predstavnike jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i ostale dionike da pridonese potpunij primjeni Konvencije o pravima osoba

s invaliditetom, povećaju dostupnost i uklone pravne, društvene, ekonomske i druge prepreke, uz aktivno uključivanje osoba s invaliditetom i njihovih reprezentativnih udruga.

Zorislav Bobuš, predsjednik SOIH-a

15 godina od usvajanja Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom

Dana 13. prosinca 2006. godine Opća skupština UN-a usvojila je najvažniji milenijski dokument za osobe s invaliditetom. Nakon što je 2004. godine ambasador Novog Zelanda Don MacKay uredio prvi Nacrt Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom naglasivši “Donošenje odluka u ime osoba s invaliditetom mora biti ukinuto” samo je dvije godine trebalo da tekst usuglase i to po prvi put u povijesti UN-a zajednički predstavnici država i organizacija osoba s invaliditetom. Republika Hrvatska predstavila je Nacrt povodom Međunarodnog dana osoba s invaliditetom 2004. godine u Vukovaru i to na skupu koji su predvodili potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor i predsjednik SOIH-a, dr. Zorislav Bobuš. Na skupu je promoviran Nacrt koji je tiskan i distribuiran u sve regionalne i lokalne zajednice kako bi ih se senzibiliziralo za Konvenciju. Neposredno nakon usvajanja, već 2007. godine na potpis Konvencije u Ujedinjenje narode odlazi delegacija u sastavu potpredsjednica Vlade Jadranka Kosor, saborska zastupnica Vesna Škulić i predstavnik pokreta osoba s invaliditetom Ljubica Lukačić. Samo četiri mjeseca nakon potpisa RH je ratificirala Konvenciju i to kao druga zemlja u Europi.

Konvencija je međunarodno obvezujući dokument i snažan instrument za uspostavu barem minimalnih ljudskih prava osoba s invaliditetom. Nakon 15 godina može se zaključiti da njezina primjena ne ide onim tempom koji je Pokret osoba s invaliditetom u RH očekivao, ali postignuća su ipak velika i pokazuje se da je Konvencija snažno oruđe za dugoročno korištenje u cilju promoviranja i primjene ljudskih prava u svim segmentima življenja osoba s invaliditetom koja zagovaraju reprezentativne udruge osoba s invaliditetom kao najveća ljudskopravaška mreža.

Već sama činjenica da su države članice Konvencije dužne podnositi izvješće o primjeni Konvencije, a Pokretu osoba s invaliditetom i nezavisnim tijelima pružena je mogućnost podnošenja Alternativnog izvješća, govori u prilog obveze primjene iste. U prvih 15 godina RH je podnijela prvo Inicijalno izvješće o primjeni Konvencije 2011. godine, a Pokret osoba

s invaliditetom i Ured pravobranitelja za osobe s invaliditetom kao neovisno tijelo te UNICEF Hrvatska podnijeli su alternativna izvješća u listopadu godine 2014. godine. U travnju 2015. godine Odbor UN-a za prava osoba s invaliditetom dostavio je Republici Hrvatskoj Zaključne primjedbe o Inicijalnom izvješću Hrvatske u kojem su dane ocjene provođenja pojedinih članak i izražene zabrinutosti za određena pitanja te preporuke što RH treba učiniti do podnošenja sljedećeg izvješća. Budući da je rok za podnošenje Drugog, trećeg i četvrtog izvješća bio rujna 2021., Pokret osoba s invaliditetom dostavio je u veljači 2021. Drugo alternativno izvješće, a isto tako i Ured pravobranitelja za osobe s invaliditetom. RH je upravo u tijeku resornog usuglašavanja navedenog izvješća.

U ozračju obilježavanja 15 godina stupanja na snagu Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Pokret osoba s invaliditetom još uvijek naglašava pitanja koja je istakao u Prvom alternativnom izvješću, a to su: rana intervencija, financiranje reprezentativnih udruga osoba s invaliditetom i donošenje Zakona o inkluzivnom dodatku. Međutim, to ne znači da nema značajnih pomaka u unapređenju kvalitete življenja osoba s invaliditetom u RH. Radi ilustracije navodimo nekoliko primjera; to je u prvom redu zapošljavanje osoba s invaliditetom; proširenje usluge osobne asistencije; proširenje usluge pomoćnika u nastavi i pomoći u kući; donošenje strateških dokumenata kao provedbenih dokumenata Konvencije UN-a, započet rad na Zakonu o inkluzivnom dodatku i Zakonu o osobnoj asistenciji te izrađen Nacrt zakona o Registru osoba s invaliditetom.

Očekuje se veća primjena Konvencije, ali i Općih komentara na pojedine članke Konvencije koji pojašnjavaju mogućnosti primjene i sadržajne komponente odnosnog članka; veće uključivanje osoba s invaliditetom u procese donošenja politika za osobe s invaliditetom i financiranje zagovaračke uloge reprezentativnih udruga osoba s invaliditetom što bi doprinijelo primjeni slogana „O nama uvijek s nama“.

Yannis Vardakastanis izabran za predsjednika Međunarodnog saveza osoba s invaliditetom (IDA)

Predsjednik Europskog foruma osoba s invaliditetom (EDF) **Yannis Vardakastanis** u prosincu 2021. godine izabran je za predsjednika **Međunarodnog saveza osoba s invaliditetom (International disability alliance - IDA)**. Ova krovna organizacija na razini UN - a okuplja preko 1 100 organizacija osoba s invaliditetom putem osam globalnih i šest regionalnih organizacija osoba s invaliditetom, a zalaže se za inkluzivnije globalno okruženje za sve.

Vardakastanis je porijeklom iz Grčke, diplomirao je političke znanosti na Sveučilištu u Berkeley u Kaliforniji, a njegov angažman u društvenim pokretima započeo je od grčkog pokreta slijepih. Kroz više od 30 godina iskustva u zagovaranju prava osoba s invaliditetom postao je istaknuti borac za ljudska prava, aktivan na nacionalnoj, europskoj i međunarodnoj razini. Od

2007. predstavnik je EDF-a u upravnom odboru IDA-e; u razdoblju od 2010.-2012. godine bio je potpredsjednik IDA-e; od 2012. do 2014. obnašao je dužnost predsjednika, a od 2014. do 2021. godine dužnost rizničara. Također je predsjednik Grčke nacionalne konfederacije osoba s invaliditetom (NCDP), koju od 2010. do danas predstavlja kao član Europskog gospodarskog i socijalnog odbora (EGSO).

Prilikom imenovanja za predsjednika IDA-e Vardakastanis je izjavio: “Moja ambicija kao predsjednika IDA-e je promicati punu provedbu Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom u svakom dijelu svijeta. Točnije, želio bih raditi na osnaživanju svih organizacija članica i istodobno donijeti više jedinstva uz puno poštivanje različitosti koju donose organizacije članice. Naša raznolikost je naša snaga.”

Položaj mladih osoba s invaliditetom u 2022. - Europskoj godini mladih

Europski parlament je [Rezolucijom](#) od 14. prosinca 2021. g. proglasio 2022. Europskom godinom mladih, nakon što je predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen u obraćanju Parlamentu o stanju Unije 15. rujna 2021. iznijela ideju da 2022. godina postane Europska godina mladih, naglasivši kako je „Europi potrebna sva njezina mladež“.

Europska godina mladih usmjerena je na ponovno uspostavljanje pozitivnih izgleda za mlade na koje je pandemija COVID-19 negativno utjecala, a u fokusu je uključivanje mladih s manje mogućnosti i rješavanje problema mentalnog zdravlja.

Prije glasovanja o odluci, izvjestiteljica Sabine Verheyen u Europskom parlamentu kazala je: „Sljedeća godina postaviti će temelje da mladim ljudima damo jaču platformu da se njihov glas čuje“, istaknuvši kako je potrebno da „svi mladi ljudi budu uključeni i sudjeluju u stvaranju bolje, zelenije, digitalnije i inkluzivnije budućnosti u Europi.“

U odluci o proglašenju Europske godine mladih kao **opći cilj** navedeno je jačanje nastojanja Unije, država članica te regionalnih i lokalnih tijela, zajedno s akterima civilnog društva, koja su usmjerena na to da se mlade, među ostalim i one s manje mogućnosti, u razdoblju nakon pandemije bolesti COVID-19 osnažuje, da im se oda priznanje, da ih se podupire i da se s njima surađuje kako bi se ostvario dugoročni pozitivan učinak na mlade.

Minimalni operativni proračun za provedbu Europske godine mladih iznosi 8 milijuna eura, od čega 3 milijuna eura dolazi iz godišnjeg proračuna Europskih snaga solidarnosti za 2022., a 5 milijuna eura iz godišnjeg proračuna za 2022. godinu programa Erasmus +. Riječ je o programima koji sadrže odredbe za osobe s invaliditetom. Dodatna sredstva za provedbu aktivnosti mobilizirat će se u 2022. iz drugih, relevantnih programa i instrumenata EU-a, a postoji i mogućnost mobiliziranja fondova Europske unije nakon 2022., kako bi se osiguralo trajno nasljeđe Europske godine mladih.

Kroz Europsku godinu nastoji se osobito:

- (a) obnoviti pozitivne izgleda za mlade osobe, osobito u kontekstu ublažavanja negativnih posljedica pandemije
- (b) osnaživati i podupirati mlade, među ostalim i kroz rad s mladima, a osobito mlade s manje mogućnosti, mlade u nepovoljnom položaju, mlade različitog podrijetla, mlade koji pripadaju ranjivim i marginaliziranim skupinama, mlade iz ruralnih, udaljenih, rubnih i slabije razvijenih područja, i mlade iz najudaljenijih regija, da steknu relevantno znanje i vještine i da tako postanu aktivni i angažirani građani te pokretači promjena nadahnuti europskim osjećajem pripadnosti.

Mladi će biti uključeni u najvažnije procese savjetovanja, kao što su [Konferencija o budućnosti Europe i proces](#) dijaloga EU-a s mladima.

- (c) podupirati mlade da bolje razumiju javne politike na razini Unije i na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini te aktivno promicati različite prilike koje im te politike pružaju kako bi se podržao njihov osobni, društveni, ekonomski i profesionalni razvoj u zelenom, digitalnom i uključivom svijetu, nastojeći pritom ukloniti preostale prepreke tome;
- (d) uključivati politike za mlade u sva relevantna područja politika Unije u skladu sa [strategijom](#) Europske unije za mlade za razdoblje 2019. – 2027. i [europskim ciljevima](#) za mlade, kako bi se potaknulo da se perspektiva mladih uzme u obzir na svim razinama procesa oblikovanja politika.

U tekstu odluke o proglašenju 2022. Europskom godinom **mladih mlade osobe s invaliditetom** izriječno se spominju dva puta. U odluci se priznaje da su osobe s invaliditetom snažno pogođene pandemijom i da Europska godina mladih **ne bi trebala biti diskriminirajuća** za određene skupine, a mlade osobe s invaliditetom jedna su od njih. Također se navodi kako je u svojoj Rezoluciji od 10. veljače 2021. o utjecaju bolesti COVID-19 na mlade i sport Europski parlament istaknuo vrlo ozbiljan utjecaj pandemije bolesti COVID-19 na mlade koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu

obrazovanja odraslih i naglasio potrebu za rješavanjem problema s kojima se suočavaju mladi iz ranjivih skupina, uključujući mlade s invaliditetom.

Europska godina mladih nastoji podupirati mlade da bolje razumiju javne politike kako bi se podržao njihov osobni, društveni, ekonomski i profesionalni razvoj u **zelenom, digitalnom i uključivom svijetu, nastojeći pritom ukloniti preostale prepreke tome**. Međutim, u odluci se ne spominje kako će se osigurati pristupačnost, ističe Europski forum osoba s invaliditetom (EDF) na službenim stranicama.

EDF najavljuje da će s Odborom mladih EDF-a potaknuti raspravu sa zainteresiranim stranama na europskoj razini, a na isto poziva i nacionalno članstvo, kako bi:

- informacije o Europskoj godini mladih bile dostupne u pristupačnim formatima
- promotivni materijali bili dostupni: video zapisi s titlovima, audio-opis na znakovnom jeziku
- kampanje na društvenim mrežama sadržavale pristupačne informacije
- događaji bili organizirani na pristupačnim mjestima, a uz osigurano tumačenje znakovim jezikom i titlovanjem u stvarnom vremenu
- osobna asistencija bila omogućena sudionicima kojima je potrebna
- mlade osobe s invaliditetom uključene su u europski i nacionalni dijalog s donositeljima odluka i civilnim društvom.

Teme o kojima predstavnici Odbora za mlade EDF-a planiraju razgovarati s donositeljima odluka vezano za kontekst Europske godine mladih su:

- Neovisno življenje
- Inkluzivno obrazovanje i programi mobilnosti u EU
- Digitalna transformacija
- Zapošljavanje mladih osoba s invaliditetom
- Inkluzivne klimatske promjene
- Pristup kulturi i slobodno vrijeme

Nacionalni koordinatori u svakoj državi članici zajedno s Europskom komisijom i organizacijama civilnog društva organizirat će aktivnosti, a Komisija će sazivati sastanke predstavnika organizacija ili tijela koji djeluju u području mladih, uključujući [Europski](#) forum mladih i druge organizacije mladih, kako bi im pomogla u sukreiranju i provedbi Europske godine na razini Unije. Komisija također surađuje s Vijećem Europe, među ostalim preko partnerstva za mlade, zajedničkog programa EU-a i Vijeća Europe, te povezivanjem s [kampanjom](#) Vijeća Europe „Mladi za demokraciju, demokracija za mlade” kao i s međunarodnim mrežama i organizacijama mladih.

Više informacija aktivnostima mladih na razini EU možete pronaći na Europskom [portalu](#) za mlade.

